

บทที่ 6

แนวทางพัฒนาของตลาดโรงเกลือ อำเภอรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว

การพัฒนาพื้นที่ชายแดน ถือว่ามีความสำคัญต่อประเทศมากคือ ประการแรก เป็นความสำคัญทางความมั่นคง แสดงถึงขอบเขตอำนาจอธิปไตยของรัฐ และอีกประการหนึ่ง คือความสำคัญในฐานะที่เป็นพื้นที่ที่แสดงถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกัน ด้วยเหตุที่ว่าหลังจากยุคหลังสงครามเย็นเป็นต้นมา การค้าถือเป็นกลไกหลักสำคัญของประเทศในการที่จะใช้เชื่อมความสัมพันธ์ของประเทศตนกับประเทศอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ข้อได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการที่จะสร้างความสัมพันธ์โดยการส่งเสริมกิจการการค้าในพื้นที่ชายแดน อันนำไปสู่การสร้างความร่วมมือและเกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (พิรญา คงกาญจนาย, 2549, หน้า 136)

ด้วยความสำคัญของพื้นที่ชายแดนดังที่กล่าวมาข้างต้น การพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดน จึงถูกจัดให้อยู่ในแผนพัฒนาตามแนวนโยบายของรัฐมาโดยตลอด ดังกรณีการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนระหว่างไทย – กัมพูชาบริเวณตลาดโรงเกลือ ในเขตอำเภอรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว

การศึกษาเกี่ยวกับแนวการพัฒนาชายแดนบริเวณตลาดโรงเกลือในครั้งนี้ จึงถือเป็นการสร้างความเข้าใจถึงพัฒนาการของตลาดโรงเกลือ และสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อคาดการณ์ความเป็นไปของบริบทพื้นที่ภายในตลาดโรงเกลือรวมถึงการพัฒนาพื้นที่ชายแดนแห่งนี้ในอนาคต โดยผู้วิจัยจะพิจารณาแนวทางการพัฒนานั้นศึกษาแนวนโยบายความร่วมมือทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ อันส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดน รวมถึงศึกษาแนวทางการพัฒนาที่เป็นข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตลาดโรงเกลือในปัจจุบันและอนาคตด้วย

แนวทางพัฒนาทางด้านสังคม

แนวทางพัฒนาทางด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนบริเวณตลาดโรงเกลือแห่งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ แนวทางพัฒนาสังคมของภาคเอกชนที่เข้ามาพัฒนาพื้นที่บริเวณ

ตลาดโรงเกลือ และแนวทางพัฒนาของภาคทางภาครัฐ ซึ่งจากทฤษฎีพัฒนาสังคมของ ดร.เอนสมิงเงอร์ กล่าวไว้เป็นประเด็นใหญ่ๆอยู่ 3 ประการคือ 1. บอกเป้าหมายของการพัฒนาว่า สูงสุดคือการพัฒนาคน รองลงมาเป็นสถาบันหรืออย่างที่เรารู้จักว่า สิ่งแวดล้อมคน 2. บอกกระบวนการพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอน อะไรก่อน อะไรหลัง เช่นต้องพัฒนาเศรษฐกิจก่อน แล้วตามด้วยพัฒนาอย่างอื่น 3. ให้สาเหตุของการพัฒนาสังคมใหม่ๆ เช่นการมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาแบบผสมผสาน การปฏิรูปที่ดิน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นต้น(สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551, หน้า 27)

แนวทางพัฒนาสังคมของภาคเอกชนที่บริเวณตลาดโรงเกลือ นั้น ถือเป็นส่วนหนึ่งของ แผนพัฒนาพื้นที่ชายแดนซึ่งอยู่ภายใต้นโยบายการพัฒนาของจังหวัดสระแก้ว แต่เนื่องจากภาครัฐมี ข้อจำกัดด้านงบประมาณ จึงจำเป็นต้องประสานความร่วมมือจากภาคเอกชนในการพัฒนาพื้นที่ส่วนทางด้านภาคเอกชนเอง ต่างเห็นได้จากสภาพการค้าภายในตลาดโรงเกลือ ตั้งแต่ที่มีการเปิดตลาดการค้าในปี 2534 นั้นมีการเติบโตมากขึ้นมาเป็นลำดับ ประกอบกับการพัฒนาความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจภายใต้กรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคระหว่างไทย และกัมพูชาเป็นไปในทิศทางที่ดี ภาคธุรกิจการค้าชายแดนมีการขยายตัว ซึ่งเมื่อการค้าชายแดนมีการขยายตัว ย่อมส่งผลต่อการค้าชายบริเวณตลาดชายแดนและสภาพของสังคมตามไปด้วย เมื่อภาคเอกชนเห็นถึงผลที่จะเกิดขึ้นเช่นนี้ จึงเข้ามาลงทุนสร้างพื้นที่การค้า รวมไปถึงการสร้าง สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมทั้งภายในตลาดโรงเกลือ และพื้นที่โดยรอบทำให้เกิดสะดวกสบายและลดปัญหาทางสังคม

ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอกล่าวเฉพาะยุทธศาสตร์ของจังหวัดสระแก้วที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ด้านสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่การค้าชายแดนบริเวณตลาดโรงเกลือ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ทางจังหวัดสระแก้วจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดนให้มีการจัดระเบียบ ชุมชน และการบริการพื้นฐานอย่างเพียงพอ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการค้าชายแดน ซึ่งมี โยธาธิการและผังเมือง จังหวัดสระแก้วเป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดน โดยมี แนวทางปฏิบัติดังนี้

(1) ศึกษา และวางแผน กำหนดรูปแบบการใช้ที่ดิน ตลอดจนการจัดการพัฒนา โครงข่ายบริการพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมบริเวณจุดผ่านแดนให้เป็นอย่างดีมีระบบระเบียบ และ สอดคล้องกับความต้องการการลงทุนของภาคเอกชนเพื่อพร้อมรับสถานการณ์การค้าชายแดน ทาง ธุรกิจการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวบริเวณชายแดน และกระจายผลการพัฒนาไปสู่ชุมชนอื่น

(2) ปรับปรุงโครงข่ายบริการขั้นพื้นฐานและสิ่งแวดลอมบริเวณเขตเศรษฐกิจชายแดนให้มีระบบและสอดคล้องกับความต้องการการลงทุนของภาคเอกชนเพื่อให้พร้อมรับกับสถานการณ์การขยายตัวทางธุรกิจการค้าชายแดน และกระจายผลการพัฒนาไปสู่ชนบท

(3) พัฒนาอำเภออรัญประเทศให้เป็นเมืองยุทธศาสตร์ โดยการพัฒนาปรับปรุงบริการพื้นฐานที่สนับสนุนการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว โดยวางแผนกำหนดรูปแบบการใช้ที่ดิน ตลอดจนจัดการพัฒนาโครงข่ายบริการขั้นพื้นฐาน และสิ่งแวดลอมบริเวณจุดผ่านแดนให้เป็นไปอย่างมีระเบียบ และสอดคล้องกับความต้องการการลงทุนของภาคเอกชน เพื่อให้พร้อมรับกับสถานการณ์การขยายตัวทางธุรกิจการค้าชายแดน และการกระจายผลการพัฒนาไปสู่ชุมชนอีกด้วย โดยอรัญประเทศจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการคมนาคมขนส่งทางถนนและบริการด้านศุลกากร และการตรวจคนเข้าเมืองที่ดี

(4) ส่งเสริมการศึกษาให้กับผู้คนในพื้นที่ชายแดนไม่ว่าจะเป็นชาวกัมพูชาหรือคนไทยให้มีความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของอาจารย์ฉลอง อารทรากร อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนกล่าวว่า “.....การศึกษามีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาสังคมเพราะว่าถ้าคนในสังคมนั้นไม่สามารถเข้าใจวัฒนธรรมจากการถ่ายทอดส่งถึงกันก็จะเป็นการยากในการพัฒนาให้สำเร็จ”

เนื่องจากตลาดโรงเกลือเป็นตลาดการค้าพาณิชย์ที่สำคัญของจังหวัดสระแก้วมีมูลค่าการค้าที่หมุนเวียนจากกิจกรรมการค้าภายในตลาดสูงถึงวันละไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท อีกทั้งยังเป็นตลาดการค้าที่ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง จนปัจจุบันได้กลายเป็นตลาดการค้าชายแดนที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ การที่ตลาดโรงเกลือเป็นแหล่งผลประโยชน์อย่างมหาศาลเช่นนี้ จึงเป็นการหลีกเลี่ยงได้ยากที่การบริหารของหน่วยงานของรัฐจะไม่มีเรื่องของผลประโยชน์ทับซ้อนเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงมีการจัดตั้งชมรมชาวโรงเกลือซึ่งเป็นชมรมที่จัดตั้งโดยการรวมตัวกันของชาวไทยทั้งที่เป็นผู้ค้า และผู้ที่ได้รับสิทธิในร้านค้าและให้ผู้อื่นเช่าภายในตลาดโรงเกลือ มีสมาชิกประมาณ 60 ราย โดยมีวัตถุประสงค์ที่ตั้งขึ้นเพื่อทานอำนาจการบริหารงานของรัฐและช่วยเหลือสังคม อันเกิดจากการพัฒนาพื้นที่ตลาดโรงเกลืออย่างไม่เป็นธรรม

ชมรมชาวโรงเกลือ ก่อตั้งขึ้นในปี 2536 มีประวัติความเป็นมา คือ ช่วงที่ตลาดโรงเกลือบริหารโดยอำเภออรัญประเทศ ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล มีความต้องการที่จะปรับผังตลาดใหม่ทั้งหมด หลังจากตลาดโรงเกลือถูกเพลิงไหม้ถึง 2 ครั้ง คือในปี 2536 และปี 2537 แต่เนื่องจากร้านค้าถูกเพลิงไหม้เพียงร้อยละ 33 ของพื้นที่อาคารร้านค้า ผู้ค้าชาวไทยที่มีสิทธิในร้านค้าภายในตลาดโรงเกลือโดยเฉพาะส่วนไม่ถูกเพลิงไหม้นั้น จึงไม่เห็นด้วยกับการปรับผังใน

ครั้งนั้น ทางชมรมเห็นว่าการพัฒนาพื้นที่ของรัฐนั้นเป็นการกระทำโดยพลการ ซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากผู้ค้าต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสร้างร้านค้าใหม่ให้กับรัฐ อีกทั้งแบบแปลนสำหรับฝั่งตลาดใหม่นั้น ภาครัฐกำหนดค่าใช้จ่ายมากเกินไปจนเกินความเป็นจริง จึงมีการรวมตัวกันก่อตั้งชมรมชาวโรงเกลือขึ้น และเข้าร้องเรียนกับทางกระทรวงมหาดไทย (คัมภีร์เนียมริน, 2552, 23 พฤษภาคม)

จากบทบาทของชมรมชาวโรงเกลือในครั้งนั้นทำให้มีการเจรจาข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ค้า และคณะกรรมการบริหารจัดการตลาดโรงเกลือ นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว ได้ข้อสรุปว่าทางคณะกรรมการตลาดโรงเกลือจะเป็นผู้กำหนดแบบแปลนแต่ให้ผู้ค้านั้นสร้างอาคารร้านค้าเอง รวมถึงการให้สิทธิแก่ผู้ค้าเมื่อปรับรื้อตามแผนใหม่นั้น ทางภาครัฐก็จะดำเนินการอย่างยุติธรรม

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ชมรมชาวโรงเกลือมีบทบาทในการเป็นตัวแทนของผู้ค้าชาวไทยในการเข้าร่วมประชุมกับองค์กรของภาครัฐ ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่การค้า และภาวะการค้าชายแดน เช่นในปี 2543 ได้เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการร่วมภาคเอกชนในกรณีการจัดสรรสิทธิในร้านค้าภายในตลาดโรงเกลืออย่างเป็นทางการ ในปี 2544 ทางชมรมได้จัดตั้งสรรคระหว่างผู้ค้าชาวไทยในพื้นที่ตลาดโรงเกลือ กับคณะทำงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เพื่อเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างตัวแทนของรัฐกับผู้ค้า และผู้ให้เช่าพื้นที่ชาวไทยภายในตลาดโรงเกลือ และชมรมชาวโรงเกลือยังเป็นเจ้าภาพร่วมกับหอการค้า และชมรมการท่องเที่ยวของจังหวัดสระแก้ว ในการเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา กับคณะทำงานในระดับจังหวัดด้วย

ประชาชนคนไทย – กัมพูชา มีการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมเมื่อต้องเข้ามาพักอาศัยในต่างแดนและนอกจากจะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ที่มีอยู่เดิมกับชาวกับพูชาที่เข้ามาค้าขายในฝั่งไทยด้วยตนเอง รูปแบบการอยู่อาศัยที่กระจุกตัวอยู่ร่วมกันในลักษณะชุมชนนี้ยังส่งผลทั้งการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของทั้งสองฝั่งด้วยในเวลาว่างจากการค้าขายในแต่ละวันจากการสังเกตพบว่าชาวกับพูชาที่อยู่ฝั่งไทยจะมีการทำกิจกรรมร่วมกันมีการพูดคุยพบปะเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่นอกเหนือจากกิจกรรมการค้าซึ่งความสัมพันธ์อันดีของกลุ่มพ่อค้ากับพูชาที่อาศัยอยู่ในละแวกเดียวกันและคนไทย ก่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกลุ่มชาวกับพูชาด้วยตนเองและคนไทยในยามที่เกิดปัญหาต่างๆ

สรุป แนวทางพัฒนาทางด้านสังคมของชุมชนตลาดโรงเกลือจะเกิดขึ้นได้โดยมีปัจจัยคือพื้นที่ชายแดน, ผู้คนในชุมชน, องค์กรทางสังคม, ภาวะผู้นำ, การติดต่อและการฝึกอบรมซึ่งตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการพัฒนาตลาดโรงเกลือคือประชาชนมีส่วนร่วมจากความหลากหลายควบคู่กับ

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมยังส่งผลทำให้ความเป็นอยู่และสุขภาพที่ดี และการปรับตัวของกลุ่มพ่อค้าชาวกัมพูชา-คนไทยในบริเวณตลาดโรงเกลือเพื่อให้อยู่รอดในบริบทการค้าเป็นไปตามการปรับตัวตามทฤษฎีการบูรณาการ กล่าวคือเมื่อชาวกัมพูชาเข้ามาค้าขายในระยะหนึ่ง จนเริ่มเรียนรู้กฎระเบียบที่สำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าและสามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้แล้วก็จะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์กับคนในสังคมปลายทางในที่นี่หมายถึงกลุ่มชาวไทยและชาวกัมพูชาด้วยกันเองภายใต้บริบททางการค้า ซึ่งจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาวไทยและชาวกัมพูชา ไม่ว่าจะแสดงออกมาในรูปแบบของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันก็ดีหรือการพบปะสังสรรค์และทำกิจกรรมร่วมกันก็ดี ประกอบกับความคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ ทำให้ชาวกัมพูชาที่มาพักอาศัยในฝั่งไทยจึงไม่ได้รู้สึกแปลกแยกและสามารถดำเนินชีวิตร่วมกันได้อย่างมีความสุข

แนวทางพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ

ดร. เอนสมิงเจอร์กล่าวว่า การพัฒนาสังคมต้องใช้เงินในการเริ่มโครงการและดำเนินโครงการหลักสำคัญอย่างหนึ่ง จากประสบการณ์ 30 ปีการทำงานของ ดร.เอนสมิงเจอร์ คือต้องพัฒนาเศรษฐกิจก่อนและอย่างต่อเนื่อง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551, หน้า 29) ดังนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอแนวทางพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนบริเวณตลาดโรงเกลือแห่งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจของทางภาครัฐและความร่วมมือของภาคเอกชนที่เข้ามาพัฒนาพื้นที่บริเวณตลาดโรงเกลือ

แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจของทางภาครัฐเริ่มจากนโยบายการค้าระหว่างไทย – กัมพูชา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 – 2553) ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ชายแดน บริเวณตลาดโรงเกลือ อําเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เนื่องจากไทย และกัมพูชาเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความใกล้ชิดกันทางภูมิศาสตร์มีพรมแดนที่ติดต่อกันตลอดแนวยาวถึง 798 กิโลเมตร ครอบคลุมถึง 7 จังหวัดทั้งทางภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย เฉพาะด้านจังหวัดสระแก้วมีพรมแดนติดกับกัมพูชาถึง 165 กิโลเมตร ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อกันเช่นนี้ ตั้งแต่ในอดีตจึงพบการติดต่อสัญจรไปมาระหว่างประชาชนชาวไทย และชาวกัมพูชามาโดยตลอด ซึ่งกิจกรรมที่มีต่อกันนั้นมีทั้งที่เป็นไปในลักษณะเครือญาติ รวมถึงการติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน

แต่ถ้าจะกล่าวถึงความสัมพันธ์ในระดับรัฐที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการค้าโดยเฉพาะการค้าชายแดนระหว่างไทย – กัมพูชาอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมนั้น มีจุดเริ่มมาจากการดำเนินนโยบายการแปรสนามรบเป็นสนามการค้า ในรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (4 สิงหาคม 2531 – 23 กุมภาพันธ์ 2534) ใจความสำคัญของนโยบายนี้ คือรัฐบาล

ต้องการที่จะฟื้นฟูความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศอินโดจีนรวมถึงประเทศกัมพูชา โดยการปรับนโยบายต่างประเทศ เน้นการใช้เศรษฐกิจเป็นกลไกในการเชื่อมความสัมพันธ์ ซึ่งนับว่าเป็นก้าวใหม่ของความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศอินโดจีนที่สงครามเย็นสิ้นสุดลง

อำเภออรัญประเทศ ถือเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญในการติดต่อค้าขายกับกัมพูชามาตั้งแต่อดีต แต่ด้วยอุปสรรคจากปัจจัยทางการเมืองทำให้ทั้งไทยและกัมพูชาต้องมีการประกาศปิดพรมแดนต่อกันหลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการประกาศปิดพรมแดนกรณีไทยกับกัมพูชาเกิดข้อพิพาททางการเมืองเรื่องเขาพระวิหารในช่วงปี 2504 – 2505 และการดำเนินนโยบายการเมืองระหว่างประเทศต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ของไทย ที่ส่งผลให้มีการปิดชายแดนห้ามทำการค้าขายกับกัมพูชาในช่วงปี 2519 – 2520 เป็นต้น แต่ถึงแม้ว่าจะมีการประกาศปิดพรมแดน ประชาชนตามแนวชายแดนก็ยังคงมีการติดต่อค้าขายกันมาโดยตลอด ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการลักลอบค้า หรือที่เรียกว่า การค้าระบบตลาดมืด สาเหตุมาจากประชาชนชาวกัมพูชานั้นมีความต้องการในสินค้าอุปโภคบริโภคอย่างมาก โดยเฉพาะช่วงที่ต้องประสบกับภาวะสงครามกลางเมืองภายในประเทศกัมพูชา ปี 2518 – 2534 (พีรญา คงกาญจนาย, 2549, หน้า 68)

จุดเริ่มจากนโยบายการแปรสนามรบเป็นสนามการค้า ของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่มีการประกาศเปิดจุดผ่อนปรนเพื่อการค้า ทำให้ประชาชนทั้งสองประเทศมีการค้าขายกันอย่างเสรีมากขึ้น กลายเป็นการค้าแบบโปร่งใส กล่าวคือจากเดิมที่ชาวไทยต้องค้าขายกับชาวกัมพูชาภายใต้ระบบตลาดมืด ก็สามารถค้าขายผ่านจุดผ่อนปรนที่ทางการกำหนดไว้ได้ (วัชรินทร์ ยงศิริ, 2547, หน้า 13)

จากแนวนโยบายเพื่อส่งเสริมการค้ากับประเทศกัมพูชาของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ส่งผลให้เกิดจุดผ่อนปรนเพื่อการค้าบ้านคลองลึก – ปอยเปต (ปัจจุบันได้ปรับฐานะเป็นจุดผ่านแดนถาวรเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2541) และสร้างตลาดโรงเกลือขึ้นเป็นตลาดการค้าชายแดนระหว่างไทย – กัมพูชา ให้ประชาชนทั้งชาวไทยและกัมพูชาได้มาติดต่อค้าขายซึ่งกันและกัน

โดยทางจังหวัดปราจีนบุรี (ในขณะนั้น) ได้ร่วมกับกองกำลังบูรพา พิจารณาเปิดจุดผ่อนผันให้ประชาชนได้ค้าขายกันเพื่อสนองตอบต่อนโยบายของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยเปิดจุดการค้าที่บริเวณบ้านโนนหมากมูน อำเภอตาพระยา บ้านโคกสะแบง อำเภออรัญประเทศ และบ้านเขาหิน อำเภอคลองหาด ซึ่งต่อมาได้มีประกาศจากจังหวัดปราจีนบุรี โดยผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งปิดทั้งบ้านโนนหมากมูนและบ้านโคกสะแบง เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2533 และมาเปิดจุดผ่อนปรนเพื่อการค้าอย่างเป็นทางการที่บ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ ในวันที่ 15 มิถุนายน 2534 แทน จากนั้นเมื่อเปิดจุดผ่อนปรนอย่างเป็นทางการแล้ว จึงมีการก่อสร้างตลาดโรงเกลือ เพื่อให้เป็นตลาด

การค้าชายแดนที่ทำให้ประชาชนทั้งสองประเทศได้มีติดต่อกัน และเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ประสบความเดือดร้อนจากภัยสงครามตามแนวชายแดน (พิริญา คงกาญจนาย, 2549, หน้า 68)

จากการปรับความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยและกัมพูชาในสมัยของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้น นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้พื้นที่ชายแดนบริเวณตลาดโรงเกลืออำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วแห่งนี้ได้รับการพัฒนากลายเป็นพื้นที่ที่ทำให้ทั้งประชาชนชาวไทยและชาวกัมพูชาได้มาพบปะติดต่อกันอย่างเสรี และทำการค้ากันอย่างถูกต้องตามกฎหมายของรัฐบาลทั้งสองประเทศ

ส่วนความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยและกัมพูชาในระยะต่อมา คือ ช่วงปี 2534 – 2540 ซึ่งเป็นรัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีของไทย 4 สมัย คือ รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน (2 มีนาคม 2534 – 23 กันยายน 2535) รัฐบาลนายชวน หลีกภัย (23 กันยายน 2535 – 13 กรกฎาคม 2535) รัฐบาลนายบรรหาร ศิลปะอาชา (13 กรกฎาคม 2538 – 25 พฤศจิกายน 2539) และรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (25 พฤศจิกายน 2539 – 9 พฤศจิกายน 2540) รัฐบาลในแต่ละสมัยยังคงดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างไทยและกัมพูชามาโดยตลอด

แต่เนื่องจากสถานการณ์การเมืองภายในกัมพูชาในช่วงปี 2534 – 2540 นั้น เป็นช่วงที่การเมืองของกัมพูชายังไม่มีเสถียรภาพเท่าที่ควร กล่าวคือ มีความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลผสม 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายนายกรัฐมนตรีคนที่ 1 คือ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช หัวหน้าพรรคพุนชินเปค และนายกรัฐมนตรีคนที่ 2 คือ สมเด็จฮุน เซน รองหัวหน้าพรรคประชาชนกัมพูชา จากความขัดแย้งนั้น นำมาซึ่งเหตุการณ์รัฐประหารเมื่อวันที่ 5 – 6 กรกฎาคม 2540 ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนั้นได้ส่งผลกระทบต่อภาวะการค้าชายแดนระหว่างไทย และกัมพูชาด้วย ในส่วนของรัฐบาลไทยต้องประกาศปิดพรมแดนในบางขณะเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ ขณะเดียวกันตามแนวชายแดนยังมีการสู้รบของเขมรที่แบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ สำหรับพื้นที่การค้าชายแดนบริเวณตลาดโรงเกลือขณะนั้น จึงได้รับผลกระทบตามไปด้วย ที่เห็นอย่างเห็นรูปธรรม คือ การที่พื้นที่ตลาดการค้าชายแดนฝั่งกัมพูชาในพื้นที่ตรงข้ามตลาดโรงเกลือของไทย หรือที่รู้จักกันนามตลาดปอยเปต ถูกเพลิงไหม้ในปี 2538 ซึ่งเป็นผลพวงมาจากการสู้รบของเขมรไม่ทราบฝ่าย ทำให้มีกลุ่มพ่อค้าชาวกัมพูชาหลังไหลเข้ามาค้าขายภายในตลาดโรงเกลือฝั่งไทยเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงทำให้ภาวะการค้าภายในตลาดโรงเกลือซบเซาลงในบางขณะ เนื่องจากนักท่องเที่ยวและผู้ที่มาจับจ่ายสินค้าไม่มั่นใจด้านความปลอดภัย

จนกระทั่งในเดือน พฤศจิกายน 2541 เมื่อรัฐบาลแห่งชาติกัมพูชาซึ่งมาจากการเลือกตั้งครั้งใหม่ นำโดยนายกรัฐมนตรี ฮุน เซน เข้ามาบริหารประเทศ การเมืองภายในกัมพูชาจึงเริ่มมีเสถียรภาพมากขึ้น

สำหรับรัฐบาลไทยภายใต้การนำของนายชวน หลีกภัย ซึ่งได้รับการเลือกตั้งเข้ามาบริหารประเทศในวาระที่สองเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2540 ดำรงตำแหน่งถึง 17 กุมภาพันธ์ 2544 ได้เล็งเห็นว่าเมื่อการเมืองภายในของกัมพูชาเริ่มมีเสถียรภาพมากขึ้น ไทยจึงควรใช้โอกาสนี้ในการสานสัมพันธ์ทางการค้าต่อรัฐบาลกัมพูชา จากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2541 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อสนับสนุนการค้าชายแดน คูแลรับผิตชอบ และสนับสนุนเพื่อให้เกิดการค้าชายแดนอย่างเป็นระบบ มีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหาการค้าชายแดน โดยทางรัฐบาลไทย และกัมพูชา มีการลงนามร่วมกันภายใต้ความตกลงว่าด้วยการสัญจรข้ามแดนระหว่างไทย และกัมพูชา เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการค้า ทั้งนี้เป็นผลให้จุดผ่อนปรนเพื่อการค้าบ้านคลองลึก – ปอยเปต ซึ่งเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2534 ปรับเลื่อนฐานะเป็นจุดผ่านแดนถาวรคลองลึก – ปอยเปต และเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2541 มีผลให้กฎระเบียบทั้งทางด้านการค้าและการสัญจรเข้า – ออกของประชาชนมีความเป็นสากลมากขึ้น ที่สำคัญคือ กลุ่มพ่อค้าชาวกัมพูชาจากเดิมที่สามารถเดินทางเข้ามาค้าขายแบบไปกลับเข้า – เย็นเท่านั้น ก็สามารถเข้ามาค้าขายและพักอาศัยในฝั่งประเทศไทยได้ โดยใช้หนังสือผ่านแดนตามระเบียบของรัฐ

ปัจจุบันนอกจากไทย และกัมพูชาจะดำเนินความสัมพันธ์ทางการค้าในระดับทวิภาคีแล้ว ทั้งสองประเทศได้มีความสัมพันธ์ทางการค้าร่วมกันภายใต้กรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคด้วย ได้แก่

- โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกลุ่มอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) ซึ่งเริ่มดำเนินโครงการมาตั้งแต่ปี 2535 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการขยายตัวทางการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม การเกษตร และการบริการในพื้นที่ความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกทั้ง 6 ประเทศ คือ ประเทศไทย ราชอาณาจักรกัมพูชา สหภาพพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และสาธารณรัฐประชาชนจีนตอนใต้ (มณฑลยูนนาน) ทั้งนี้เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น โดยมีธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) เป็นผู้ให้การสนับสนุนหลัก (พิรญา คงกาญจนาย, 2549)

ซึ่งภายใต้กรอบความร่วมมือนี้เกิดโครงการเพื่อส่งเสริมการค้า และการลงทุนระหว่างไทยและกัมพูชาหลายโครงการ ที่เห็นเด่นชัดและมีการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม คือ การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม โดยเฉพาะเส้นทางเชื่อมโยงตามแนวตอนใต้ (Southern Economic Corridor) เชื่อมโยงเส้นทางระหว่างไทย – กัมพูชา – เวียดนาม เส้นทางนี้เริ่มต้นจากด่านคลองลึก อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ไปสู่ด่านปอยเปต จังหวัดบันเตียเม็ยเจย ด้วยเส้นทางหมายเลข 5 ไปสิ้นสุดที่กรุงพนมเปญ และไปเชื่อมกับเส้นทางหมายเลข 1 ที่จุดเริ่มต้นกรุงพนมเปญไปสิ้นสุด

ที่จังหวัดสวายเรียบ ที่ด่านบาวเวท และผ่านสู่เวียดนามทางด่านหมดบ่าย (Moc Bai) เชื่อมเข้ากับเส้นทางหมายเลข 22 เข้าสู่ครโฮจิมินห์ นอกจากนี้ทางธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียยังให้เงินกู้ยืมแก่รัฐบาลกัมพูชา เพื่อสร้างเส้นทางหมายเลข 6 จากจังหวัดบันเตียเมียนเจยถึงจังหวัดเสียมเรียบ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย นอกจากนี้โครงการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมแล้ว ยังรวมไปถึงการปรับปรุงกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า และการลงทุนที่มีต่อกัน โดยเฉพาะการปรับพิธีการทางศุลกากรให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการค้าระหว่างกันด้วย

- ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี – เจ้าพระยา – แม่โขง (Ayeyawady – Chao Phraya _ Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) เป็นกรอบความร่วมมือของประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคที่จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์จากความแข็งแกร่งและความหลากหลายของทั้งห้าประเทศ** ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนามและไทย ในการที่จะส่งเสริมการพัฒนาอย่างสมดุล ยุทธศาสตร์ความร่วมมือนี้เกิดขึ้นในสมัยของรัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร (9 กุมภาพันธ์ 2544- 19 กันยายน 2549) มีการประชุมในระดับผู้นำครั้งแรกที่เมืองพุกาม สหภาพพม่าเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2546 ประกอบด้วยความร่วมมือ 5 สาขา คือ การอำนวยความสะดวกด้านการค้า และการลงทุน ความร่วมมือทางด้านเกษตร และอุตสาหกรรม การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งภายใต้ความร่วมมือนี้ระหว่างกันนั้นอยู่บนหลักการที่จะส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

สำหรับการดำเนินการภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี – เจ้าพระยา – แม่โขงนี้ ในส่วนของรัฐบาลไทยได้จัดทำแผนงานการจัดระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านขึ้น ระหว่างประเทศไทยและกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ลาว พม่า กัมพูชา มีการพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อรองรับการขยายตัวของภาวะการค้าชายแดนระหว่างไทยและกัมพูชา สำหรับพื้นที่ชายแดนบริเวณตลาดโรงเกลือนี้ก็ได้รับการพัฒนาในเชิงพื้นที่โดยหน่วยงานของรัฐ และจากภาคเอกชนที่เล็งเห็นถึงโอกาสในการเจริญเติบโตของพื้นที่เข้ามาลงทุนสร้างตลาดเพิ่มเติมขึ้นเช่นกัน

จากการที่ไทย และกัมพูชามีความร่วมมือทางเศรษฐกิจร่วมกันภายใต้กรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคทั้งโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกลุ่มอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) และยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี – เจ้าพระยา – แม่โขง (Ayeyawady – Chao Phraya – Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) นั้น ส่งผลให้เกิดโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงกฎระเบียบทางการค้าให้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น และโครงการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม แม้ว่า

ในปี 2549 จะยังมีบางโครงการที่ดำเนินการไม่สำเร็จลุล่วงก็ตาม แต่โดยภาพรวมสามารถกล่าวได้ว่า นโยบายของรัฐภายใต้กรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคนั้น เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การค้าชายแดนระหว่างไทย – กัมพูชา โดยเฉพาะที่ผ่านจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก – ปอยเปตแห่งนี้มีการขยายตัวจากตัวเลขทางสถิติพบว่าจากปี 2535 จนถึงปี 2552 มีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นเป็นลำดับในปี 2552 มีมูลค่าการค้าสูงถึง 16,000 ล้านบาท (พิรญา คงคาอุยฉาย, 2549, หน้า 88)

ซึ่งการขยายตัวของภาวะการค้าชายแดนอันเนื่องมาจากนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกลุ่มอนุภูมิภาคที่กล่าวไปข้างต้นยังถือเป็นส่วนหนึ่งต่อพัฒนาการเชิงพื้นที่ภายในตลาดโรงเกลือด้วย กล่าวคือ นอกเหนือจากพัฒนาการเชิงพื้นที่ที่จะเกิดจากสภาพการค้าของตลาดโรงเกลือที่เติบโตไปตามกลไกของตลาดเองแล้ว ส่วนหนึ่งยังได้รับอิทธิพลมาจากการขยายตัวของสภาพการค้าชายแดนที่ผ่านจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก – ปอยเปตแห่งนี้ด้วย โดยมีทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เข้ามาสร้างพื้นที่การค้าเพิ่มเพื่อรองรับกับการเจริญเติบโตของภาคการค้าชายแดนที่เกิดขึ้น

แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจของภาครัฐในระดับจังหวัดนั้น โดยผู้ว่าราชการจังหวัดมีบทบาทโดยตรงในการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาพื้นที่ชายแดนบริเวณตลาดโรงเกลือแห่งนี้ ให้เป็นไปตามแนวนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้สอดคล้องกับความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยและกัมพูชาตามกรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค

จากการนำแนวคิดการปฏิรูประบบราชการมาใช้ให้เกิดเป็นรูปธรรมในสมัยรัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร (ช่วงปี 2544 – 18 กันยายน 2549) โดยการพยายามที่จะให้การบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็นกลไกสำคัญในการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง มีการปรับฐานะให้จังหวัดเป็นหน่วยงานเชิงยุทธศาสตร์ภาครัฐ ระดับพื้นที่ที่มีศักยภาพในการริเริ่มแก้ไขปัญหา และพัฒนาพื้นที่ได้เอง เกิดการบริหารงานแบบยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด และจังหวัดในลักษณะเมทริกซ์ กล่าวคือจะเป็นการนำยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัด หรือจังหวัดมาเป็นประเด็นที่เชื่อมโยงกับภารกิจของกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งเมื่อนำยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมาปฏิบัติในพื้นที่จะเป็นการประสานงานส่วนราชการในพื้นที่ที่สังกัดกระทรวง ทบวง กรม ดังกล่าวต่อไป (พิรญา คงคาอุยฉาย, 2549, หน้า 46)

ทั้งนี้เพื่อสนองตอบต่อแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้ว่าราชการจังหวัดจึงมีหน้าที่ในการวางแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดและบริหารงานตามแนวทางการบริหารจัดการนั้น โดยแผนพัฒนายุทธศาสตร์ของจังหวัด จะแสดงทิศทาง หรือแนวทางการพัฒนาจังหวัดในเชิงนโยบายหรือยุทธศาสตร์ไว้ครอบคลุมทุกด้าน ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ทิศทางการพัฒนา

ประเทศ ศักยภาพของพื้นที่ และปัญหาความต้องการของประชาชน ในส่วนของการปฏิบัติงาน ผู้ว่าราชการจังหวัดจะนำยุทธศาสตร์ของจังหวัดนั้นมาแปลงเป็นแผนกลยุทธ์ เพื่อจัดทำเป็น โครงการพัฒนาเพื่อสั่งการให้หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่มาร่วมกันวางแผนปฏิบัติการแบบบูรณาการต่อไป

สำหรับจังหวัดสระแก้วทางผู้ว่าราชการจังหวัดได้จัดทำยุทธศาสตร์เพื่อเป็นการชี้้นำ การประสานแผนงาน และโครงการต่าง ๆ โดยพิจารณาจากศักยภาพของจังหวัดสระแก้ว ดังนี้

- ศักยภาพด้านที่ตั้ง ในฐานะที่เป็นจุดศูนย์กลางการคมนาคม สามารถเชื่อมโยงพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูงหลายภูมิภาค อีกทั้งยังเป็นเมืองหน้าด่านของการเชื่อมโยงสู่ประเทศในภูมิภาคอินโดจีน สามารถอธิบายได้ดังนี้

ทางด้านทิศตะวันตก เชื่อมโยงกับภาคนครหลวงและปริมณฑล มีกรุงเทพฯ เป็นเมืองศูนย์กลางการพัฒนา โดยทางหลวงหมายเลข 33 ถนนสุวรรณศร (ผ่านนครนายก ปราจีนบุรี) ระยะทางประมาณ 256 กิโลเมตร หรือจากกรุงเทพฯ ผ่านฉะเชิงเทราใช้ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 304 และทางหลวงหมายเลข 359 เขาหินซ้อน – สระแก้ว ระยะทางประมาณ 215 กิโลเมตร ตามลำดับ และจากจังหวัดสระแก้ว สามารถเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าไปยังสนามบินสุวรรณภูมิ ด้วยระยะทางประมาณ 316 กิโลเมตร เริ่มจากทางหลวงหมายเลข 33 เชื่อมโยงกับทางหลวงหมายเลข 359 ที่อำเภอพนมสารคาม ต่อทางหลวงหมายเลข 304 เชื่อมต่อเข้าจังหวัดฉะเชิงเทรา ใช้ ถนนหมายเลข 314 ฉะเชิงเทรา – บางปะกง จากนั้นขึ้นมอเตอร์เวย์เพื่อไปที่สนามบินสุวรรณภูมิ

ทางด้านทิศเหนือ เชื่อมโยงกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมีจังหวัด นครราชสีมา ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาค โดยทางหลวงหมายเลข 33 เชื่อมต่อ หมายเลข 304 ระยะทาง 124 กิโลเมตร และเชื่อมโยงกับจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางการ ท่องเที่ยว โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 348 ที่อำเภอรัฐประศาสน์ เชื่อมต่อทางหลวงหมายเลข 24 และทางหลวงหมายเลข 218 ระยะทางประมาณ 157 กิโลเมตร ทั้ง 2 ทิศทางเชื่อมโยงเข้าสู่อินโดจีน ตอนบน ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยม เวียดนาม ที่จังหวัดมุกดาหารและนครพนม

ทางด้านตะวันออก เชื่อมโยงกับภูมิภาคอินโดจีนตอนใต้โดยทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 33 ที่อำเภอรัฐประศาสน์เข้าสู่ประเทศกัมพูชาที่ตลาดการค้าชายแดนปอยเปต จังหวัด บันเตียเมียนเจย เข้าสู่กรุงพนมเปญ ด้วยทางหลวงสายเศรษฐกิจหลักหมายเลข 5 ระยะทางประมาณ 407 กิโลเมตร และต่อด้วยทางหลวงหมายเลข 7 ของกัมพูชาเชื่อมกับทางหลวงหมายเลข 22 ของ เวียดนามไปสิ้นสุดการเชื่อมโยงที่นครโฮจิมินห์ ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม รวม ระยะทางทั้งสิ้น 505 กิโลเมตร

ทางด้านใต้ เชื่อมโยงกับภาคตะวันออก โดยมีชลบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาค เชื่อมโยงกับท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 304 ทางหลวงหมายเลข 331 และทางหลวงหมายเลข 317 สระแก้ว – จันทบุรี เชื่อมต่อหมายเลข 3 (ถนนสุขุมวิท) ที่จังหวัดจันทบุรี และระยอง ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันออก และเป็นเมืองอุตสาหกรรมหนัก ระยะทางประมาณ 145 กิโลเมตร และ 205 กิโลเมตร ตามลำดับ โดยต่อเนื่องเข้าสู่ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังระยะทางประมาณ 250 กิโลเมตร

- ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่อำเภอรัฐประเศ ถือเป็นจุดเชื่อมโยงการท่องเที่ยวอินโดจีนในลักษณะของการเที่ยวชมการค้าขายการค้าชายแดนที่ตลาดโรงเกลือ ใกล้กับจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก – ปอยเปต

- ศักยภาพด้านอุตสาหกรรมเกษตร เนื่องจากจังหวัดสระแก้วมีความพร้อมทางการเกษตร จึงมีความสามารถในการผลิตวัตถุดิบเพื่อป้อนโรงงานอุตสาหกรรม อีกทั้งการที่มีความได้เปรียบด้านที่ตั้งที่เป็นจุดเชื่อมโยงไปแหล่งตลาดขนาดใหญ่ทั้งในประเทศและต่อเนื่องไปจนถึงประเทศในกลุ่มภูมิภาคอินโดจีนตอนใต้ด้วย

- ศักยภาพด้านการค้าชายแดน

จังหวัดสระแก้วมีแนวชายแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชาเป็นระยะทางประมาณ 165 กิโลเมตร จากเหนือจรดใต้ มีจุดทำการค้าชายแดน 4 แห่ง โดยเฉพาะที่จุดการค้าชายแดนบ้านคลองลึก – ปอยเปต อำเภอรัฐประเศ ถือเป็นจุดการค้าชายแดนที่มีแนวโน้มการขยายตัวมากขึ้นในอนาคต พิจารณาจากมูลค่าการค้าชายแดนเฉพาะที่ผ่านจุดผ่านแดนนี้ในปี 2548 สูงถึง 16,000 ล้านบาท

จากศักยภาพของจังหวัดสระแก้วตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น ทางจังหวัดสระแก้วโดยผู้ว่าราชการจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำยุทธศาสตร์ของจังหวัดเพื่อเสริมสร้างบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางทางการค้า การคมนาคมขนส่ง การบริหารทางธุรกิจ การท่องเที่ยว และเพื่อสอดคล้องกับความร่วมมือระหว่างประเทศในส่วนภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามนโยบายของรัฐ

โดยยุทธศาสตร์ หรือแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้วนั้นจะเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาในระดับกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง หรือกลุ่มจังหวัดเบญจบูรพาสุวรรณภูมิ ซึ่งเกิดขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีนัดพิเศษ 17 พฤศจิกายน 2546 ในสมัยรัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร กลุ่มจังหวัดเบญจบูรพาสุวรรณภูมินั้น ประกอบด้วย จังหวัดฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี สมุทรปราการ และสระแก้ว มีประเด็นยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัด คือ การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแพทย์แผนไทย ศูนย์กลาง Logistics เชื่อมโยงเกษตรกรรมและ

อุตสาหกรรมสู่อินโดจีน และตลาดโลก และเป็นแหล่งรองรับการขยายตัวของเมือง และสนามบินสุวรรณภูมิ

ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอกล่าวเฉพาะยุทธศาสตร์ของจังหวัดสระแก้วที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่การค้าชายแดนบริเวณตลาดโรงเกลือ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดสระแก้วในฐานะที่เป็นจังหวัดที่อยู่ในข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนที่มีลักษณะผสมผสานของวัตถุประสงค์หลายประการเข้าด้วยกัน เช่น การส่งเสริมสนับสนุนการค้าชายแดนหรือเขตการค้าเสรี ซึ่งจะต้องมีตลาดการค้า การเงิน การธนาคาร การขนส่งแลกเปลี่ยนสินค้า การส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยว สำหรับจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก – ปอยเปต อำเภออรัญประเทศ จะมีบทบาทสำคัญในการเปิดประตูระหว่างประเทศ และเป็นตลาดการค้าแหล่งใหญ่ระหว่างกรุงเทพฯ กับประเทศกัมพูชา

สุพจน์ เขียนโพธิ์ นายกองค้การบริหารตำบลป่าไร่กล่าวว่า การกระจายสินค้าในกรุงเทพมหานคร และขยายไปสู่ประเทศเวียดนาม เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งจากชาวไทย และนานาชาติ โดยมีแนวทางปฏิบัติดังนี้ (สุพจน์ เขียนโพธิ์, 2552, 23 พฤษภาคม)

(1) พัฒนาตลาดชายแดนบ้านคลองลึก (ตลาดโรงเกลือ) ให้มีความสะอาด สะดวกปลอดภัย และมีความพร้อมทุกด้านเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ

(2) เสริมสร้าง และขยายโอกาสการลงทุนด้านธุรกิจร่วมกันระหว่างนักลงทุนไทย – กัมพูชา บริเวณเขตเศรษฐกิจชายแดน โดยการปรับปรุง และแก้ไขกฎระเบียบ และมาตรการด้านภาษีอากรให้เอื้ออำนวยต่อการติดต่อสร้างความสัมพันธ์ค้าขายกัน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก และตลาดภายในประเทศ

(3) เร่งรัดการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และจัดทำข้อตกลงร่วมมือกันในระดับทวิภาคีเพื่อกระชับความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุน รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการค้า และการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนการจัดทำโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทย – กัมพูชา ได้แก่ การพัฒนาเส้นทางถนนและทางรถไฟจากอรัญประเทศ – พนมเปญ – โฮจิมินห์ซิตี้ เป็นต้น ซึ่งแนวทางการพัฒนานั้นทางหน่วยงานของรัฐบาลไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดสระแก้วจะดำเนินการประสานความร่วมมือ กับประเทศกัมพูชาด้วย

ในส่วนของการปฏิบัติงานนอกจากผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ (CEO) จะปฏิบัติงานเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ของตนแล้ว ยังมีบทบาทในการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านด้วย สำหรับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนบริเวณตลาด

โรงเกลือนี้ ในบางกรณีทางจังหวัดสระแก้วก็จะประสานกับผู้ว่าราชการจังหวัดบันเตียเมียนเจย ของ ประเทศกัมพูชา เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจของภาคเอกชนโดยร่วมมือกับภาครัฐระดับท้องถิ่นการพัฒนาพื้นที่ตลาดโรงเกลือในระดับท้องถิ่นนั้น มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาพื้นที่ตลาดโรงเกลือ ซึ่งแนวทางการพัฒนาจะเป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดสระแก้ว เนื่องจากตลาดโรงเกลือมีความสำคัญในฐานะที่เป็นตลาดการค้าชายแดนที่สำคัญของจังหวัดสระแก้ว เป็นแหล่งเศรษฐกิจขนาดใหญ่ อีกทั้งยังเป็นตลาดที่มีกลุ่มพ่อค้าชาวกัมพูชาเข้ามาค้าขายเป็นจำนวนมากที่สุดด้วย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว รับผิดชอบอำนาจหน้าที่การบริหารจัดการตลาดโรงเกลือจากผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2543 มีการตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการตลาดโรงเกลือ 3 ชุด ประกอบด้วย คณะทำงานเพื่อควบคุม และเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการในตลาดโรงเกลือ คณะกรรมการจัดหาผลประโยชน์ในทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว และคณะดำเนินการตลาดโรงเกลือ โดยมีประธานคณะกรรมการดำเนินการคือ นายกองการบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วแบบออนไลน์, 2553) ในส่วนของโครงสร้างในการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการภายในตลาดโรงเกลือ นั้น ได้มีการแบ่งสายงานตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้

(1) ฝ่ายบริหารจัดการ หรือคณะกรรมการบริหารตลาดโรงเกลือ มีหน้าที่ในการรับผิดชอบกำกับดูแลการดำเนินการของคณะกรรมการการทำงานฝ่ายต่าง ๆ ควบคุม ตรวจสอบและประเมินผลการทำงาน

(2) ฝ่ายการเงิน หรือคณะกรรมการดำเนินการฝ่ายการเงิน มีหน้าที่ในการดำเนินการทางการเงินและบัญชี การพัสดุและการจัดเก็บค่าเช่าของตลาดโรงเกลืออำนวยความสะดวกให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลป่าไร่ ในการเก็บภาษีโรงเรือน ภาษีป้ายร้านค้า การเก็บค่าดูแลรักษาความสะอาด

(3) ฝ่ายอาคารและสถานที่ หรือคณะกรรมการดำเนินการฝ่ายสถานที่ตลาดโรงเกลือ มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดระเบียบกิจการการค้าขาย จัดระเบียบแผนงานการค้า ควบคุมดูแลผู้ประกอบการ ควบคุมดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยในตลาดโรงเกลือ

(4) ฝ่ายรักษาความปลอดภัย และความสะอาด หรือคณะกรรมการดำเนินการฝ่ายรักษาความปลอดภัยและความสะอาดตลาดโรงเกลือ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมเรื่องสาธารณูปโภคและการรักษาความสะอาด ควบคุมดูแลเรื่องการจัดระเบียบเรื่องความปลอดภัยให้กับผู้ประกอบการ และผู้ที่มาท่องเที่ยว ซื้อสินค้าภายในตลาดโรงเกลือ

กล่าวโดยสรุป การค้าระหว่างไทย – กัมพูชาที่มีต่อกัน นับตั้งแต่ต้นนโยบายการแปรสนาม
รบเป็นสนามการค้า ในสมัยของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่เน้นการใช้เศรษฐกิจเป็นตัว
ขับเคลื่อนความสัมพันธ์ระหว่างไทย และกัมพูชา ทำให้มีการประกาศเปิดจุดผ่อนปรนเพื่อการค้า
อย่างเป็นทางการที่บ้านคลองลึก – ปอยเปต ในปี 2534 และสร้างตลาดโรงเกลือขึ้นเพื่อให้
ประชาชนทั้งชาวไทย และชาวกัมพูชาติดต่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน จาก
ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่เกิดขึ้นนั้น ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ในระดับประชาชน ตลาดโรงเกลือ
กลายเป็นพื้นที่ของการพบปะกันภายใต้กิจกรรมการค้าของคนทั้งสองชาติ แสดงถึงความสัมพันธ์
ในลักษณะพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศ

ทั้งนี้การพัฒนาเชิงพื้นที่บริเวณตลาด โรงเกลือที่เกิดขึ้นจากกลไกของภาครัฐ และ
ภาคเอกชนนั้น ยังมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับบริบทการค้าภายในตลาดด้วย กล่าวคือ การที่กลุ่ม
พ่อค้าชาวกัมพูชา ผู้ซื้อ และนักท่องเที่ยวชาวไทยจะสามารถเข้ามาค้าขายในพื้นที่เป็นจำนวนมาก
ดังที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบันได้นั้น ส่วนหนึ่งต้องมาจากการเติบโตของพื้นที่การค้าบริเวณตลาด
โรงเกลือ การมีพื้นที่การค้าเพิ่มเพื่อรองรับการขยายตัวและพัฒนาการของตลาดนั้นด้วย

สรุป แนวทางพัฒนาด้านเศรษฐกิจนั้นเนื่องจากตลาด โรงเกลือเป็นพื้นที่ชายแดนที่มี
ลักษณะผสมผสานของวัตถุประสงค์หลายประการเข้าด้วยกัน ดังนั้นทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนได้
มีแนวทางพัฒนาเช่น การส่งเสริมสนับสนุนการค้าขายบริเวณชายแดนหรือเขตการค้าเสรี ซึ่งจะต้อง
มีตลาดการค้า การเงิน การธนาคาร การขนส่งแลกเปลี่ยนสินค้า การส่งเสริมสนับสนุนการ
ท่องเที่ยว สำหรับจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก – ปอยเปต อำเภออรัญประเทศ จะมีบทบาทสำคัญ
ในการเปิดประตูระหว่างประเทศ และเป็นตลาดการค้าแหล่งใหญ่ระหว่างกรุงเทพฯ กับประเทศ
กัมพูชา ซึ่งจะเห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของตลาด โรงเกลือมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องเป็นธรรมชาติ
ประสิทธิภาพและได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

แนวทางพัฒนาทางด้านสิ่งแวดล้อม

จากความหมายของสิ่งแวดล้อมที่ได้กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่าสิ่งแวดล้อม คือ ทุกสิ่ง
ทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์มีทั้งสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยสิ่งที่มีชีวิต
(Biotic Component) กับสิ่งที่ไม่มีชีวิต (Abiotic Component) และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งมี
ลักษณะทั้งที่เป็นรูปธรรม (Physic) กับ นามธรรม (Abstract) ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ได้นำ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ในหลายด้านจนเกิดภาวะการณ์ร่อยหรอหรือขาดแคลน และ
ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษซึ่งส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับการดำรงชีวิตของมนุษย์

การมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีประกอบด้วยตัวบ่งชี้ลักษณะสำคัญที่ทำให้มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีคือ 1) อยู่ดีมีสุข 2) ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์ 3) ความสามารถในการรองรับของเสีย 4) ความหลากหลายทางชีวภาพ 5) ประเด็นปัญหาระดับโลก 6) การอนุรักษ์ทรัพยากร 7) การป้องกันมลพิษ 8) การลดของเสีย ซึ่งยูเนสโก (UNESCO, 2005) ได้สรุปการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ จะต้องมีการดำเนินการอย่างน้อย 2 เรื่องคือ ก) จะต้องพิจารณาถึงความสมดุลของสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ในการดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิต ข) จะต้องส่งเสริมแนวคิดของความเป็นธรรมระหว่างหญิงชาย สังคมที่เป็นธรรมและสันติสุข สิทธิมนุษยชน การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมที่หลากหลายและการแก้ปัญหาความยากจน (พฤษีศิริบรรณพิทักษ์, 2553, หน้า 35)

นอกจากนี้ Brundtland Commission (Learning for a Sustainable Future, 1993) ได้เสนอหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนคือ 1) การฟื้นฟูการเจริญเติบโต 2) การเปลี่ยนแปลงคุณภาพและความเจริญเติบโต 3) การบูรณาการเรื่องสิ่งแวดล้อมสู่การตัดสินใจ 4) การรักษาระดับจำนวนประชากร 5) การกำหนดทิศทางใหม่ของเทคโนโลยีและการบริหารความเสี่ยง 6) การอนุรักษ์และขยายฐานทรัพยากร 7) การปฏิรูปความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ 8) การสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างประเทศ

การพัฒนาสิ่งแวดล้อมพื้นที่การค้าบริเวณตลาดโรงเกลือ เริ่มจากในปี 2540 – 2541 มีการเข้ามาลงทุนสร้างพื้นที่การค้าโดยภาคเอกชน คือ บริษัท โกลเด้น เกต จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทของตระกูลนักการเมืองชื่อดังในจังหวัดสระแก้ว ก่อสร้างอาคารพาณิชย์ชั้นครึ่งจำนวน 400 คูหา ภายในพื้นที่ประมาณ 45 ไร่ ตั้งอยู่ในพื้นที่ติดกับตลาดโรงเกลือ มีพื้นที่การค้าใหญ่พอ ๆ กับตลาดโรงเกลือ แต่เดิมนั้นพื้นที่นี้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า ทางภาครัฐโดยการรถไฟแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่จึงประกาศเชิญชวนให้นักลงทุนเข้ามาสร้างตลาดการค้า เพื่อป้องกันปัญหาการโจรกรรม และปัญหาอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่และเพื่อสนองตอบต่อนโยบายการพัฒนาพื้นที่ชายแดนของจังหวัดสระแก้ว

จากนั้นในปี 2544 และปี 2545 จึงเริ่มมีการก่อสร้างตลาดการค้าเพิ่มเพื่อรองรับการค้าเติบโตของสภาพการค้า โดยนักธุรกิจภายในจังหวัดสระแก้ว ได้แก่ ตลาดเดชไทย ตั้งอยู่ตรงข้ามกับตลาดโรงเกลือ ปัจจุบันเป็นโกดังเก็บสินค้า พื้นที่สำหรับคัดแยก และทำความสะอาดรองเท้ามือสอง รวมถึงเป็นที่พักอาศัยของกลุ่มพ่อค้า และแรงงานชาวกัมพูชา และตลาดเบญจวรรณซึ่งตั้งอยู่ด้านขวาติดกับตลาดโรงเกลือ เป็นอาคารแบบชั้นครึ่ง สามารถพักอาศัยได้ มีร้านค้าประมาณ 70 ห้อง

ทั้งนี้การบริหารจัดการตลาดทั้ง 3 แห่งที่บริหารงานโดยบริษัทเอกชนนั้น จะแตกต่างจากตลาดโรงเกลือที่บริหารโดยหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากกรรมสิทธิ์ของร้านค้านั้นจะเป็นของผู้ซื้อร้านค้าโดยตรง ไม่มีระเบียบการค้าสำหรับผู้ค้าภายในตลาดใด ๆ มีเพียงการจัดตำรวจบ้านโดยฝ่ายรักษาความปลอดภัยดูแล และประสานงานกับตำรวจท้องที่สถานีตำรวจภูธรตำบลคลองลึก (สภ.ต.คลองลึก) เมื่อเกิดปัญหาภายในตลาดเท่านั้น (เสรี จันทรอินทร์, 2552, 23 พฤษภาคม)

จนถึงในปี 2549 ตลาดโรงเกลือได้ถูกพัฒนา และมีการเติบโตในเชิงพื้นที่ขึ้นมาอย่างมาก จากเดิมที่เป็นเพียงเพิงไม้มุงสังกะสีเพียงไม่กี่ร้านค้า พัฒนากลายเป็นตลาดการค้าชายแดนที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย มีอาคารร้านค้ากว่า 1,500 ร้านค้า ภายในพื้นที่กว่า 140 ไร่ นอกเหนือจากการที่พื้นที่การค้าจะเติบโตตามสภาพการค้าภายในตลาดโรงเกลือซึ่งเป็นไปตามกลไกตลาด โดยพิจารณาจากอุปสงค์และอุปทานของสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้นแล้ว กลไกของภาครัฐและภาคเอกชน ยังถือเป็นตัวแปรสำคัญอีกประการที่ทำให้ตลาดการค้าแห่งนี้เติบโต และคงอยู่ต่อไปได้

แผนงาน หรือโครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วที่เกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมพื้นที่การค้าบริเวณตลาดโรงเกลือ กล่าวโดยสรุปดังนี้

(1) การปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงามเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว และผู้ที่มาจับจ่ายซื้อสินค้า เช่น การจัดสร้างสวนหย่อม การขยายเส้นทางเดินรถถนนสายหลักภายในตลาด การติดตั้งแสงสว่างเพิ่มเติม การก่อสร้างอาคารโครงหลังคากันแดดด้วยวัสดุรูปโค้งเพื่อป้องกันแสงแดดให้กับผู้ค้าและนักท่องเที่ยว การจัดระเบียบสำหรับผู้ค้าโดยการกำหนดเขตพื้นที่หน้าร้าน ห้ามตั้งสินค้าเกินแนวเขตที่กำหนดไว้ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดทำป้ายแสดงหมวดหมู่สินค้าในแต่ละอาคารร้านค้าเพื่อความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

(2) แผนงานด้านการรักษาความสะอาด โดยการมอบหมายให้องค์การบริหารส่วนตำบลป่าไร่ เข้าดำเนินการรักษาความสะอาด กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสีย แก้ปัญหาการส่งกลิ่นเหม็นจากตลาดปลาและตลาดค้าแมลงภายในตลาดโรงเกลือ และสอดคล้องกับคำแนะนำเรื่องความสะอาดของคุณสวาท พันธุ์มาก พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ กล่าวให้ข้อเสนอแนะว่า "...ต้องมีการจัดระเบียบว่าจะเข้ามาเมืองไทยหรือว่าเราเองจะข้ามไปฝั่งเขาก็ไม่ควรนำความสกปรกมาให้ดิฉันว่าเรื่องความสะอาดเป็นเรื่องใหญ่มาเป็นอันดับหนึ่งของคนในชุมชนตลาดโรงเกลือดิฉันว่ามันอยู่ที่จิตสำนึกของคนเราจะซึ่งไม่พูดถึงแต่คนเขมรเขาจะไม่ค่อยมีจิตสำนึกนอกจากว่าในบริเวณตลาดโรงเกลือจะมีการจัดเก็บค่าขยะเขาคิดว่าเสียเงินไปแล้วนี่เดี๋ยวก็นึกขึ้นมาเก็บเขาไม่มีจิตได้สำนึกต่างกับคนไทยปัญหานี้คืออยากให้องค์กรหรือเจ้าหน้าที่จัดทำกิจกรรมจะเป็นการแนะนำหรืออบรมนะคะให้กับผู้ขายเป็นไปไม่ได้ที่จะเรียกเขามาหมดทุกคน เพียงแต่ว่าทยอยนะคะวันนี้หรือพรุ่งนี้ให้จัดอบรมแม่ค้าถือวันนี้ให้มีความรู้เกี่ยวกับในเรื่องของความ

สะอาดเช่นการกินแล้วก็โยนทิ้งลงในตลาด ซึ่งคนไทยไม่มีหรือครบกินเสร็จแล้วโยนไว้หน้าบ้านตนเองต้องขออนุญาตให้ข้อมูลว่าคนที่เข้ามามีฐานะและอาชีพหลากหลายส่วนใหญ่เป็นคนจนเด็กเล็กๆคือการศึกษาต้องยอมรับเขาเข้าและค่อยมากในเรื่องการศึกษาและเข้ามาเพราะว่ายากจนเท่าที่ไปยื่นหยอดโพลีโอเห็นสภาพว่าโอมันน่าสงสารคือเขาต้องแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันทั้งการทำมาหากิน การศึกษา การอบรมหรือวิถีชีวิตของเขาต้องจะเป็นอย่างนั้นไม่ได้ว่าเขาหาเรา ข้ามไปประเทศเขาก็ไปเห็นตลาดของเขานี้จะเคลื่อนตลาดเขาก็เข้ามาอยู่ประเทศเราเข้าถึงเป็นอย่างนั้น และก็คนที่เข้ามาซึ่งทางคุณวิรัตน์ออกจัดอบรมเป็นล๊อคๆ นี่ซึ่งปัญหาที่คงจะได้อยู่แต่เฉพาะเจ้าของร้านไม่เท่าไร แต่พวกที่เข้ามาเป็นลูกจ้างเข้ามารับจ้างทั่วไปคนส่วนนั้นนี้มากกว่าคนที่อยู่ในร้านและคนไทยก็มีเหมือนกันเราพยายามพูดกันมากแต่ก็ยังมียู่เหมือนกันเราต้องมีการอบรมกันอีกเยอะ”

(3) แผนงานรักษาความสงบเรียบร้อย โดยให้เงินอุดหนุนเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจภูธรตำบลคลองลึก อีกทั้งแก้ปัญหาเด็กขอลานชาวกัมพูชาที่เข้ามาสร้างความรำคาญแก่นักท่องเที่ยวและเพื่อป้องกันอาชญากรรมด้านต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันได้มีเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ซึ่งตั้งที่ทำการบริเวณตรงข้ามตลาดโรงเกลือ เข้ามาร่วมประสานงานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วด้วย

(4) แผนงานการป้องกันอัคคีภัย โดยการติดตั้งที่ดับเพลิงภายในตัวอาคารร้านค้าให้กับผู้ค้า และมีการจัดรถบรรทุกน้ำประจำคอยช่วยเหลือเมื่อเกิดอัคคีภัย

(5) การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ภายในตลาดโรงเกลือ เพื่ออำนวยความสะดวกและรักษาความปลอดภัยให้กับผู้ที่มาซื้อสินค้าและนักท่องเที่ยว เช่น การประกาศให้ผู้ที่มาซื้อสินค้ารับทราบถึงข้อควรระวังต่าง ๆ เมื่อซื้อสินค้าภายในตลาด ดังกรณีการซื้อสินค้าปลอดภาษีที่นำเข้ามาขายแบบผิดกฎหมายภายในตลาด เป็นต้น สำหรับผู้ค้าที่เป็นชาวกัมพูชานั้น ทางคณะกรรมการบริหารตลาดโรงเกลือจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ทั้งภาษาไทยและภาษาเขมรเกี่ยวกับระเบียบการค้าต่าง ๆ ด้วยอีกทั้งยังมีปัญหาเรื่องการจราจรและที่จอดรถของผู้ที่มาจับจ่ายซื้อของดังข้อมูลการให้สัมภาษณ์คุณสุภา น้อยมณี รองนายก อบต. ป่าไร่กล่าวว่า “....ตอนที่เข้าไปตลาดโรงเกลือจะเห็นรถบรรทุกสินค้าจอดรอข้ามฝั่งเขมรถนนสองช่องทางจราจรซึ่งพื้นที่ไม่พอกับรถและทำให้เกิดอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อยกว่าเมื่อก่อนซึ่งไม่ค่อยมีผมคิดว่าน่าจะมียุติบัตรจอดรถส่งสินค้าที่เป็นสัดส่วนซึ่งจะช่วยในเรื่องการจราจรและลดอุบัติเหตุลงได้”

(6) ทางกองอำนาจการตลาดโรงเกลือจัดเจ้าหน้าที่ประจำ เพื่อรับซื้อร้องเรียนในกรณีที่มีผู้มาซื้อสินค้าไม่ได้รับความเป็นธรรม ตลอดจนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างผู้ค้าภายในตลาดโรงเกลือ

เนื่องจากตลาดโรงเกลือเป็นตลาดการค้าชายแดนที่มีขนาดใหญ่ และที่สำคัญคือมีความหลากหลายทางเชื้อชาติมีทั้งชาวไทย เวียดนาม และชาวกัมพูชา มาอยู่รวมกันภายใต้กิจกรรมการค้า เป็นจำนวนมาก ฉะนั้นการบริหารงานเพื่อความสงบเรียบร้อยภายในตลาดโรงเกลือจึงต้องประกอบด้วย การดำเนินงานของหน่วยงานราชการหลายฝ่าย เช่น ทหาร ตำรวจ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว และองค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งนอกจากจะมีการแบ่งสายงานความรับผิดชอบตามระเบียบของทางราชการแล้ว ยังเพิ่มภารกิจในด้านมวลชนสัมพันธ์กับผู้ประกอบการค้า โดยการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับผู้ค้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวกัมพูชา อาทิ การจัดงานทำบุญประจำปีในช่วงปีใหม่ของทุกปี จัดให้มีการแสดงต่าง ๆ ภายในตลาดโรงเกลือ เพื่อเป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทย และชาวกัมพูชา ฯลฯ (สุพจน์ เขียนโพธิ์, 2552, 23 พฤษภาคม)

แนวทางพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของตลาดโรงเกลือมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในหลายด้าน เช่น การปรับปรุงด้านภูมิทัศน์ สาธารณูปโภค การจัดระเบียบการค้า เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยวและผู้ค้า ซึ่งการพัฒนาในด้านต่าง ๆ นั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ค้าและผู้ที่มาซื้อสินค้า การบริหารจัดการและแนวทางพัฒนาสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการจากองค์กรบริหารส่วนจังหวัดและองค์กรเอกชนนั้น ทำให้ตลาดโรงเกลือมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในหลายด้าน เช่น การปรับปรุงด้านภูมิทัศน์ สาธารณูปโภค การจัดระเบียบการค้า เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยวและผู้ค้า ซึ่งการพัฒนาในด้านต่าง ๆ นั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ค้าและผู้ที่มาซื้อสินค้าแม้ว่าองค์กรบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วนั้นจะเป็นองค์กรของรัฐที่เข้ามากำกับดูแลภาคธุรกิจ แต่เนื่องจากคณะกรรมการทำงานในตลาดโรงเกลือ นั้น ส่วนหนึ่งมาจากสมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชนในจังหวัดสระแก้ว มีฐานะเป็นตัวแทนที่จะกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของรัฐ ทำให้การดำเนินงานด้านต่าง ๆ เป็นไปด้วยความรวดเร็ว อีกทั้งการบริหารงานด้านต่าง ๆ ยังต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเข้าถึงในพื้นที่ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เพราะมิเช่นนั้นอาจส่งผลกระทบต่อผลการเลือกตั้งและการดำรงตำแหน่งทางการเมืองในอนาคตได้

สรุป

แนวทางพัฒนาตลาดโรงเกลือ ประกอบด้วย 1) แนวทางพัฒนาทางด้านสังคมของชุมชนตลาดโรงเกลือจะเกิดขึ้นได้โดยมีปัจจัยคือ พื้นที่ชายแดน, ผู้คนในชุมชน, องค์กรทางสังคม, ภาวะผู้นำ, การติดต่อและการฝึกอบรมซึ่งตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการพัฒนาตลาดโรงเกลือคือ ประชาชนมีส่วนร่วมจากความหลากหลายควบคู่กับเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมยังส่งผลทำให้ความ

เป็นอยู่และสุขภาพที่ดี 2) แนวทางพัฒนาด้านเศรษฐกิจนั้นเนื่องจากตลาดโรงเกลือเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีลักษณะผสมผสานของวัตถุประสงค์หลายประการเข้าด้วยกัน ดังนั้นทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนได้มีแนวทางพัฒนาเช่น การส่งเสริมสนับสนุนการค้าขายบริเวณชายแดนหรือเขตการค้าเสรี ซึ่งจะต้องมีตลาดการค้า การเงิน การธนาคาร การขนส่งแลกเปลี่ยนสินค้า การส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยว สำหรับจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก – ปอยเปต อำเภออรัญประเทศ จะมีบทบาทสำคัญในการเปิดประตูระหว่างประเทศ และเป็นตลาดการค้าแหล่งใหญ่ระหว่างกรุงเทพฯ กับประเทศกัมพูชา ซึ่งจะเห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของตลาดโรงเกลือมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องเป็นธรรมชาติมีประสิทธิภาพและได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน 3) แนวทางพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของตลาดโรงเกลือมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในหลายด้าน เช่น การปรับปรุงด้านภูมิทัศน์ สาธารณูปโภค การจัดระเบียบการค้า เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยวและผู้ค้า ซึ่งการพัฒนาด้านต่าง ๆ นั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ค้าและผู้ที่มาซื้อสินค้า

ภาพที่ 6.1 แนวทางพัฒนาของตลาดโรงเกลือ